

Analiza planu problemowego CIOP na Radzie Naukowej

W końcu ub. r. zebrała się Rada Naukowa Centralnego Instytutu Ochrony Pracy w celu omówienia planu prac naukowo-badawczych na r. 1954. W posiedzeniu — obok członków Rady wzięli udział kierownicy zakładów i działów naukowych Instytutu.

Posiedzenie zagałę przewodniczący Rady Naukowej, wice-minister Przemysłu Chemicznego, Wiktor Drożdż stwierdzając, iż dzięki słusznej polityce Rządu konsekwentnie zmierzającej do zapewnienia robotnikom bezpiecznych i zdrowych warunków pracy — zagadnienie ochrony pracy weszło w ciągu kilku ostatnich miesięcy w nowe, wyższe stadium rozwoju. Wyrazem specjalnej troski, jaką Państwo Ludowe przywiązuje do sprawy podnoszenia na coraz wyższy poziom warunków pracy w zakładach produkcyjnych jest Uchwała Prezydium Rządu z dn. 1.8.53 r. w sprawie zapewnienia postępu w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy. Wiąże ona nierozdzielnie problemy ochrony pracy z zagadnieniami produkcyjnymi, wpływa na zwiększenie wydajności pracy, wypełnianie planów produkcyjnych, a tym samym jest częścią składową wzrostu poziomu życiowego mas pracujących.

Ogłoszone przez KC Partii tezy przed II Zjazdem PZPR — stanowiące wytyczne działalności i rozwoju naszej gospodarki w okresie pozostałych dwu lat planu 6-letniego — obok postulatów znacznego przyspieszenia wzrostu zaopatrzenia ludności, podwyższenia stopy życiowej mas pracujących, przewiduje również — zgodnie z brzmieniem tezy nr 83 — poprawę warunków bezpieczeństwa i higieny pracy. Wkroczenie zagadnienia ochrony pracy na nowy, wyższy szczebel rozwoju zwiększyło, a częściowo i zmieniło rolę pionu naukowego ochrony pracy, którego reprezentantem jest Centralny Instytut Ochrony Pracy. Plan prac naukowo-badawczych Instytutu należy przeanalizować, biorąc pod uwagę nowe zadania wynikające z IX Plenum, jakie stanęły również przed Centralnym Instytutem Ochrony Pracy. W świetle ostatnich wytycznych zadania Instytutu polegać winny przede wszystkim na opracowywaniu problemów nowych, wymagających badań naukowych.

Obok zadań wynikających z potrzeby wprowadzenia ochrony pracy do postępu technicznego — poważnym odcinkiem działalności Instytutu powinny być zagadnienia bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie. Związane jest to z tezami IX Plenum w sprawie przyspieszenia tempa rozwoju rolnictwa. W realizacji tego ważnego zagadnienia poważna rola przypada również innym instytutom naukowo-technicznym o profilu branżowym, które na mocy Uchwały z dn. 1.8. obowiązkowo są uwzględniać w swych planach prac naukowo-badawczych tematykę z zakresu ochrony pracy. Zwiększy się więc również rola CIOP jako czynnika koordynującego działalność instytutów branżowych na odcinku bhp, wpływającego na dostateczne uwzględnienie tematyki ochrony pracy w planach tych instytutów, opracowującego metody pracy naukowej w tym zakresie.

W dyskusji nad planem prac CIOP na rok 1954 jako pierwszy głos zabrał dyrektor Instytutu — mgr inż. Ludwik Taniewski — omawiając zasadnicze kierunki planu prac naukowo-badawczych. Pomimo 3 lat istnienia — kształtowanie

się planu problemowego CIOP przebiega w formie walki stałego z nowym prowadzonej zarówno w samym Instytucie, jak i wśród ludzi z zewnątrz, współpracujących przy ustaleniu planu lub jego realizacji.

CIOP opiera się na doświadczeniu radzieckich instytutów ochrony pracy, w których walka o program prac przeprowadzona została z tych samych pozycji i w wyniku której ustalono linię rozwojową instytutów. Decydujące znaczenie dla ustalenia linii kierunkowych i zadań w całej dziedzinie techniki, a więc i w dziedzinie ochrony pracy, miał XIX Zjazd KPZR oraz tezy do piątego planu 5-letniego w Związku Radzieckim. Zadaniem instytutów technicznych, a więc i instytutów ochrony pracy jest pomoc w przechodzeniu do komunizmu na bazie najwyższej techniki w oparciu o dotychczasowe osiągnięcia i takie tempo rozwoju, które pozwala na stawianie najwyższych postulatów.

W zakresie ochrony pracy dyrektywy te dotyczą wdrażania i opanowywania takich metod pracy, które będą realizowały postulat całkowicie bezpiecznej i higienicznej produkcji przy największej wydajności, osiąganej kosztem najmniejszych wysiłków. Z dyrektyw tych wynika konieczność stosowania najbardziej nowoczesnych i dokładnych metod laboratoryjnych dla badania występujących szkodliwości i ich zwalczania, konieczność stosowania w chemii sanitarno-przemysłowej nowoczesnych metod fizyko-chemicznych, jak np. spektrografia, polarografia, chromatografia itp. Z dyrektyw XIX Zjazdu płynie dalej konieczność koncentrowania prac wokół zagadnień wynikających właśnie z zastosowania najnowszych metod pracy, najnowszych maszyn i urządzeń. Radzieckie instytuty ochrony pracy — realizując omówione wyżej dyrektywy — stawiają przed sobą zadania zbadania warunków pracy robotników przy nowoczesnych wielkich maszynach. W związku z rozwojem metod szybkościowego skrawania — instytuty opracowują zabezpieczenia kompleksu środków op, jak np. odprowadzanie wiórów, odsysanie pyłów metalowych itp. W dziedzinie odzieży ochronnej w Związku Radzieckim jedna z pilniejszych prac naukowców polega na podwyższeniu jakości tkanin używanych do produkcji tej odzieży przy wykorzystaniu wszystkich osiągnięć, jakie stwarza rozwój przem. włókienniczego, chemicznego itp. Wyrazem tego jest fakt, że dwie trzecie prac radzieckich instytutów dotyczących odzieży ochronnej obejmuje tkaniny, a tylko jedna trzecia — modele. Badania z dziedziny ochrony pracy muszą uwzględniać tę samą skalę czynników, jakie są brane pod uwagę przez instytuty zajmujące się nowymi metodami produkcji, dlatego nie można ograniczać zakresu tematyki prac instytutów ochrony pracy przez wyłączanie zagadnień pozornie czysto technologicznych. O zaliczeniu danego tematu do tematyki op decyduje cel — ochrona pracy. Bardzo ważnym zagadnieniem jest więc selekcja tematów, przy czym nie może być ona przeprowadzana na podstawie jednego tylko kryterium.

Przechodząc do omówienia planu prac naukowo-badawczych CIOP na r. 1954 — dyrektor Taniewski stwierdził, że dla Instytutu, tak jak dla wszystkich innych instytutów technicznych, ogólne kryterium selekcji tematów stanowią

dyrektywy dla gospodarki narodowej na dany okres. Dyrektywą taką jest plan 6-letni. Zadania ustalone przez IX Plenum na okres 2 ostatnich lat planu 6-letniego nie zmieniają w niczym założeń ogólnych, wskazują natomiast na konieczność przyspieszenia i pogłębienia prac w niektórych kierunkach. Na odcinku postępu techniki wysuwają one postulaty przyspieszenia mechanizacji, jako podstawowego czynnika wzrostu wydajności pracy, wprowadzenia nowych postępowych metod pracy umożliwiających pełniejsze wykorzystanie istniejącego potencjału produkcyjnego, realizowanie systemu oszczędności w jak najszerszym zasięgu. Szczególnie ważne zadania staną w obecnym okresie na odcinku przyspieszenia rozwoju rolnictwa i zastosowania w rolnictwie nowych metod pracy. O umieszczeniu tematu w planie CIOP, obok podstawowych kryteriów ogólnych obowiązujących wszystkie instytuty, decydowały również m.in. możliwości techniczne Instytutu, pilność pewnych zagadnień wymagających opracowania naukowego, koncentrowanie się wokół pewnych centralnych problemów ochrony pracy wymagających kompleksowego opracowania naukowego, przyswojenie sobie najbardziej nowoczesnych metod badawczych i profilaktycznych jako warunku dalszego postępu naukowego (np. metoda polarograficzna, spektrograficzna, zastosowanie ultradźwięków itp.) O wyborze lub odrzuceniu tematu decyduje również jego zgodność z istniejącymi zamierzeniami w zakresie wprowadzenia metod technicznych, do których dany temat się odnosi.

Praca nad selekcją tematów była istotnym i najtrudniejszym etapem w planowaniu prac. W wyniku jej — spośród tematów zgłoszonych przez ministerstwa, centralne zarządy i zarz. gł. zw. zaw. część wybrano jako nadające się do opracowania w r. 1954.

Praca nad selekcją tematów i formowaniem planu w Centralnym Instytucie Ochrony Pracy powinna być jednocześnie pracą nad koordynacją prac z dziedziny op, w innych instytutach naukowych. Możliwości koordynacyjne nie zostały jednakże w planie na r. 1954 w pełni wykorzystane. Wpłynęło na to m.in. opublikowanie Uchwały Prezydium Rządu z dn. 1.8.53 dopiero 19.9.53, a więc już po opracowaniu projektów wstępnych planu. Koordynacyjne zadania CIOP są szczególnie ważne przy uwzględnieniu specyficznych problemów op w rolnictwie. Problemy te bowiem mogą być rozwiązane przede wszystkim przez nasycenie tematyką ochrony pracy wszystkich instytutów rolniczych przy jednoczesnym rozwinięciu istniejącej Sekcji Rolnej CIOP i zmianę zakresu jej działalności. Obok działalności koordynacyjnej w dziedzinie ochrony pracy w rolnictwie — drugim ważnym zagadnieniem jest budownictwo, a zwłaszcza budownictwo mieszkaniowe. Droga do rozwiązania tego zagadnienia wiedzie również przez koordynację pracy instytutów branżowych, CIOP jednak nie będzie w stanie zagadnienia tego rozwiązać dopóty, dopóki nie będzie miał własnego zakładu budownictwa. Zakładu takiego dotąd nie udało się zorganizować. Pewnemu rozszerzeniu musi ulec także zakres tematów obejmujących zagadnienia bezpieczeństwa pracy w przemyśle włókienniczym.

Wskazując na istniejące jeszcze pewne niedociągnięcia planu programowego CIOP — dyrektor Taniewski stwierdza — że Instytut nie poprzestanie na krytyce, ale dążyć będzie do ich usunięcia już w toku realizacji zadań planowych wr. 1954. Kończąc swą wypowiedź dyrektor CIOP podkreślił, że jak stwierdziło to IX Plenum KC PZPR —

w ciągu 9 lat istnienia Polska Ludowa osiągnęła dzięki udostępnieniu zdobyczy techniki Związku Radzieckiego taki rozwój gospodarczy, który pozwala już obecnie przejść do stadium przyspieszenia wzrostu zaspokojenia potrzeb i przesunięć w podziale dochodu narodowego, równoległe do odpowiednich przesunięć w Związku Radzieckim. Świadczy to, że formowanie planów programowych instytutów naukowych w oparciu o doświadczenia radzieckie stanowi jedyną słuszną linię rozwojową tych instytutów.

W dalszym ciągu dyskusji nad planem prac naukowo-badawczych CIOP głos zabierali poszczególni członkowie Rady — m.in. prof. Ignacy Brach, mgr inż. Z. Muszyński i inni oraz pracownicy naukowcy Instytutu, którzy omawiali poszczególne pozycje planu, wyjaśniając i uzgadniając celowość opracowania tematów i słuszność takiego czy innego ich ujęcia.

Podsumowania dyskusji dokonał zastępca Przewodniczącego Rady Naukowej CIOP — dyrektor generalny PKPG — Czesław Chmielewski stwierdzając, iż plan Centralnego Instytutu Ochrony Pracy jest w dostatecznej mierze zbudowany na podstawowej zasadzie, która zdała egzamin w pracach naukowych, a która formułuje się w zdaniu: od praktyki do teorii i od teorii do praktyki. Plan CIOP wykazuje wprawdzie jeszcze niezadowalający całkowicie, ale wystarczający dla tego etapu stopień koncentracji w sensie kierunkowości i kompleksowości. Jest to wynik prawidłowej selekcji dokonywanej coraz lepiej, zarówno z punktu widzenia kierunkowości założeń, jak i aktualnych potrzeb i realnie istniejących możliwości. Omawiając często wysuwany zarzut, iż Instytut idzie zbyt daleko w kierunku technicznym i podejmuje się opracowania projektów technicznych i rozwiązań konstrukcyjnych tam, gdzie pozornie wystarczyłyby tylko wytyczne — mówca stwierdza, że byłby już najwyższy czas, aby po głębokim przeanalizowaniu zagadnienia dojść do przekonania, że takie właśnie stanowisko Instytutu jest prawidłowe i słuszne. Prawidłowość tego zjawiska potwierdza również praktyka instytutów radzieckich, które mimo, iż w Związku Radzieckim zagadnienie ochrony pracy stoi na znacznie wyższym poziomie, sięgają do rozwiązań konstrukcyjnych, do wykonywania prototypów urządzeń itp. Dla usprawnienia dalszej działalności Instytutu i osiągnięcia jeszcze lepszych wyników niż dotychczas — potrzebna jest ścisła współpraca CIOP z branżowymi instytutami naukowymi, oraz zwiększenie inicjatywy CIOP w zakresie wpływania na wprowadzanie tematów łączących się z bhp na wyższe uczelnie. CIOP potrafił b. dobrze rozwiązać zagadnienie współpracy między swymi zakładami wprowadzając do swych planów prace naukowe opracowywane przez inżynierów, lekarzy i innych specjalistów. Obecnie powinien większy nacisk położyć na poruszoną wyżej kwestię współpracy między instytutami, która wobec poważnych zadań koordynacyjnych CIOP, ma w chwili obecnej szczególne znaczenie.

Kończąc podsumowanie dyskusji — dyr. Chmielewski podkreślił żywy udział pracowników naukowych CIOP w dyskusji nad planem, świadczący korzystnie o poziomie naukowym i energii kolektywu CIOP. Dlatego sugeruje się kierownictwu CIOP zbadanie możliwości wprowadzenia do statutu Instytutu zmiany zezwalającej na zwiększenie Rady Naukowej przez udział najbardziej czynnych i przodujących pracowników naukowych Instytutu.

H. K.